

PROGRAM DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ
KOMINÍK – MĚŘENÍ SPALIN (36-023-H)

OBOR KOMINÍK (36-56-H/01)

STUDIJNÍ TEXT
K VZDĚLÁVACÍMU MODULU

ZPRACOVÁNÍ DOKUMENTACE MĚŘENÍ
VYPOUŠTĚNÝCH LÁTEK VE SPALINÁCHA
VYHODNOCENÍ ÚČINNOSTI SPALOVÁNÍ

(KÓD MODULU MS4)

Učebnice vznikla v rámci projektu „Další profesní vzdělávání pro technické kvalifikace“
registrační číslo CZ.1.07/3.2.05/04.0006. Projekt byl spolufinancován Evropským sociálním fondem
a státní rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

**PROGRAM DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ
KOMINÍK – MĚŘENÍ SPALIN (36-023-H)
OBOR KOMINÍK (36-56-H/01)**

STUDIJNÍ TEXT K VZDĚLÁVACÍMU MODULU

**ZPRACOVÁNÍ DOKUMENTACE MĚŘENÍ
VYPOUŠTĚNÝCH LÁTEK VE SPALINÁCH A
VYHODNOCENÍ ÚČINNOSTI SPALOVÁNÍ
(KÓD MODULU MS4)**

ING. PETR PAZDERA

**STŘEDNÍ ŠKOLA POLYTECHNICKÁ, OLOMOUC, ROOSEVELTOVA 79
2015**

Obsah

OBSAH	3
ÚVOD	4
1 ZPRACOVÁNÍ DOKUMENTACE MĚŘENÍ VYPOUŠTĚNÝCH LÁTEK VE SPALINÁCH	5
2 VYHODNOCENÍ ÚČINNOSTI SPALOVÁNÍ A PŘEDPISY K MĚŘENÍ SPALIN	10
2.1 VYHODNOCENÍ ÚČINNOSTI SPALOVÁNÍ	10
2.2 PŘEDPISY TÝKAJÍCÍ SE MĚŘENÍ SPALIN	12
SLOVNÍK	14
SEZNAM OBRÁZKŮ	15
DOPORUČENÁ LITERATURA	16
POUŽITÉ ZDROJE	17
VĚDOMOSTNÍ TESTY	18

ÚVOD

Po přečtení tohoto učebního textu získáte základní informace o zpracování dokumentace k provedenému měření vypouštěných látek ve spalínách. V textu je uveden příklad zpracovaných tiskových výstupů z měření. Také je zde vysvětlen postup při vyhodnocování účinnosti spalování u spotřebiče paliv, u kterého bylo provedeno měření.

Při studiu Vám přeje hodně úspěchů autor

Petr Pazdera

1 ZPRACOVÁNÍ DOKUMENTACE MĚŘENÍ VYPOUŠTĚNÝCH LÁTEK VE SPALINÁCH

STUDIJNÍ CÍLE KAPITOLY

Po prostudování této kapitoly dokážete:

- Zpracovat dokumentaci měření vypouštěných látek ve spalínách.
- Vyhodnotit naměřené hodnoty a vyvodit závěr měření v dokumentaci pro měření.

KLÍČOVÉ POJMY

protokol o měření, naměřené hodnoty, vypočtené hodnoty

Z provedeného měření se vytvoří **protokol**.

Jednotlivé části protokolu má tři části:

- Hlavička,
- tabulka s naměřenými hodnotami,
- závěr.

V hlavičce protokolu se uvedou identifikační údaje o osobě provádějící měření a o objednateli a provozovateli spalovacího zařízení (spotřebiče paliv). Jsou to následující údaje:

- právní norma platná pro provedení protokolu (zák. č. 86/2002 Sb.);
- číslo protokolu;
- jméno autorizované osoby, která provádí měření a číslo jejího oprávnění;
- údaje o objednateli měření (jméno, popř. název, adresa, tel., IČO);
- údaje o provozovateli spotřebiče paliv;
- místo měření (např. místnost č. 220, 1. Podzemní podlaží);
- název měřicího přístroje (např. optima 7), výrobní číslo.

V tabulce se nejprve uvede bližší popis měřeného spotřebiče. Uvádí se tyto údaje:

- označení typu;
- Jmenovitý výkon v kW;
- výrobce spotřebiče;
- druh paliva (plynná, kapalná, tuhá);
- minimální hodnoty účinnosti;
- výrobní číslo spotřebiče;
- hodnota referenčního kyslíku O₂ v %;
- rok výroby spotřebič;
- rytmus provozu (celoroční, sezónní). (Fiala, 2012)

V další části tabulky se již uvedou naměřené a vypočítané hodnoty. Naměřené hodnoty přímo změří přístroj ze spalín, vypočítané hodnoty se potom dopočítávají z algoritmů měřících programů nastavených v přístroji. Měření se provádí třikrát, a proto se naměřené hodnoty uvedou ve třech sloupcích (1. Měření, 2. Měření, 3. Měření). Ve čtvrtém sloupci se uvede aritmetický průměr ze všech tří měření a v pátém sloupci se uvede maximální naměřená hodnota ze všech tří měření. Naměřené hodnoty jsou tyto:

- Kyslík O₂ v %;
- Obsah CO v ppm;
- teplota vzduchu °C;
- teplota spalín °C;
- statický tlak ve spalínové cestě (Pa).

Vypočtené hodnoty jsou:

- obsah oxidu uhličitého CO₂ (%);
- přebytek vzduchu;
- komínová ztráta;
- účinnost;
- CO referenční tzv. přepočtený obsah Co ve spalínách (mg/m³).

V závěrečném hodnocení se porovnají vypočtené hodnoty účinnosti se závaznými limitními hodnotami účinnosti. Pokud je vypočtená hodnota účinnosti z měření vyšší než limitní hodnota účinnosti dle právního předpisu (Nařízení vlády č. 146/2007 Sb), tak spotřebič z tohoto hlediska vyhovuje. Dále se porovná přepočtený obsah CO ve spalínách s povoleným obsahem CO dle vyhlášky. Povolený obsah CO (emisní limity) jsou uvedeny ve vyhl. Č. 146/2007 Sb. Pokud je i z tohoto hlediska zkouška vyhovující, provede se celkové posouzení. Celkové posouzení stvrzuje, že spalovací zařízení splňuje požadavky dané zákonem č. 86/2002 Sb. (Fiala, 2012)

PROTOKOL

z autorizovaného měření malých zdrojů podle zákona č. 86/2002 Sb. v platném znění

Číslo protokolu: 0202/00120/12

Autorizovaná osoba: Jaroslav Fiala   **Oprávnění:** 2268/820/07/HM
Objednatel: MEKOS GROUP, s.r.o., Polská 1174/3A, Olomouc
 PSČ: 772 00   Tel: IČ: 26821834
Provozovatel: MEKOS GROUP, s.r.o., Polská 1174/3A, Olomouc
 PSČ: 772 00   Tel: IČ: 26821834
Místo měření: Místnost č. 22, 3.NP.
Měřicí zařízení: Testo 300 L   **Výr. číslo:** 00940635   **Datum kalibrace:** 31.10.2011
 Měření bylo provedeno při ustáleném provozním stavu a to 3 x v intervalech uvedených v tabulce

Měřený zdroj:

Typové označení:	Ostatní spalovací zdroje			Jmenovitý výkon v kW:	27,2
Výrobce:	JUNKERS		Palivo:	Plynná paliva	
Označení	CERAPUR ZSBR 7-28 A-23		Min. hodnoty účinnosti v %:	89	
Výrobní číslo:	7712231719		Hodnota ref. kyslíku O ₂ v %:	3	
Rok výroby	od 1. 1. 1990			Rytmus provozu:	Celoroční
Měřené hodnoty	1. Měření	2. Měření	3. Měření	Průměr měření	Maximální hodnoty
Datum a čas	6. 11. 2012 14:08:57	6. 11. 2012 14:21:21	6. 11. 2012 14:33:30	-----	-----
Kyslík O ₂ (%)	5,1	5	4,9	5	5,1
CO _{měr} (PPM)	3	4	3	3,33	4
Teplota vzduchu (°C)	23,4	23,4	23,4	23,4	23,4
Teplota spalín (°C)	58,4	58,6	58,6	58,53	58,6
Tah (hPa)	-0,08	-0,08	-0,08	-0,08	-0,08
Vypočtené hodnoty					
Oxid uhlíčitý CO ₂ (%)	9	9	9,1	9,03	9,1
Přebytek vzduchu (-)	1,32	1,32	1,31	1,32	1,32
Kominová ztráta (%)	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
Účinnost (%)	98,2	98,2	98,2	98,2	98,2
CO _{ref} (mg/m ³) podle NV 146/2007 Sb.	4	6	4	4,67	6
Oxid siřičitý SO ₂ vypočtený z paliva:	0				

Návrh na opatření: Žádný.
Závěrečné hodnocení: Závazné limitní hodnoty účinnosti: 89%
 Naměřené střední hodnoty účinnosti: 98,2%
 Účinnost spalování SPLŇUJE limitní hodnoty
 Obsah CO povolený dle vyhlášky: 500 mg.m³
 Přepočtený obsah CO ve spalínách: 5 mg.m³
 Množství oxidu uhelnatého NEPŘEKRAČUJE limitní hodnoty
 Celkové posouzení: Měřené spalovací zařízení SPLŇUJE požadavky dané zákonem č. 86/2002 Sb. v platném znění.
 (Povolená tolerance chyby měření podle NV 146/2007 Sb. je 2 %)

Datum vystavení: 16. 11. 2012   **Zpracoval:** Jaroslav Fiala

Obrázek 1 Příklad vypracovaného protokolu z měření (Fiala, 2012)

OTÁZKY K ZAMYŠLENÍ

Jakým způsobem se provede závěrečné vyhodnocení protokolu o měření?

SHRNUTÍ

Zpracování dokumentace měření spočívá v tom, že se z provedeného měření napíše protokol z měření. Ten obsahuje tři základní části. V hlavičce se uvedou údaje o autorizované osobě, která provádí měření, o objednateli měření a provozovateli spotřebiče paliv. V tabulce se potom popíše údaje o měřeném spotřebiči a naměřené a vypočítané hodnoty. Na závěr se porovnají hodnoty účinnosti a obsahu oxidu uhelnatého s limitními hodnotami uvedenými v právních normách a uvede se celkové posouzení spalovacího zařízení.

Test

Zpět na Obsah

---

2 VYHODNOCENÍ ÚČINNOSTI SPALOVÁNÍ A PŘEDPISY K MĚŘENÍ SPALIN

STUDIJNÍ CÍLE KAPITOLY

Po prostudování této kapitoly dokážete:

- Vysvětlit základní princip vyhodnocení účinnosti spalování spotřebiče paliv.
- Vyjmenovat základní právní předpisy týkajících se měření spalin.

KLÍČOVÉ POJMY

Účinnost spalování, komínová ztráta, koncentrace CO ve spalinách

---

2.1 VYHODNOCENÍ ÚČINNOSTI SPALOVÁNÍ

Kritériem pro zjištění účinnosti spalování je obsah oxidu uhelnatého ve spalinách. Při měření se postupuje podle těchto zásad:

- měření je možné zahájit teprve v okamžiku, kdy je zdroj v ustáleném provozním stavu (proces ustalování je popsán v učebním textu „ Příprava měření vypouštěných látek ve spalinách“);
- Měřicí sonda se umísťuje do otvoru, který je u nově instalovaných spotřebičů součástí spalinového hrdla spotřebiče. Je nutné dodržovat zásadu, aby měřicí místo bylo v blízkosti spalinového hrdla spotřebiče a nedocházelo tak, k ředění spalin a tím ke zkreslení výsledků měření

Postup při vyhodnocení účinnosti spalování:

V učebním textu „Měření vypouštěných látek ve spalinách a vyhodnocení účinnosti spalování! Je uvedeno, že měřicí přístroj (analyzátor spalin) při vlastním měření nejprve naměří několik hodnot přímo. Potom z těchto provede výpočet několika dopočítaných hodnot. Jednou z těchto hodnot je právě komínová ztráta vyjádřená v procentech. Přímou naměřené hodnoty jsou obsah kyslíku O₂, obsah oxidu uhelnatého v procentech, teplota spalin a spalovacího vzduchu v °C a statický tlak ve spalinové cestě v Pascalech Dopočítané hodnoty jsou obsah CO₂ ve spalinách v (%), přebytek spalovacího vzduchu, komínová ztráta vyjádřená v procentech a přepočítaný (referenční) obsah CO ve spalinách v mg/m³.

Právě komínová ztráta se použije pro výpočet účinnosti. Ta je definována jako rozdíl mezi 100% a komínovou ztrátou

V výsledky měření se porovnávají s hodnotami aktuálně určenými nařízením vlády č. 145/2007 Sb. V obecné rovině lze konstatovat, že se porovnávají s aktuálně platným

nařízením vlády, které definuje limity pro účinnost a koncentrace CO ve spalínách. Protože lze očekávat, že se stav ovzduší bude neustále zhoršovat, lze očekávat, že se tyto limity budou neustále novými nařízeními zpřísnovat. Limitní účinnosti jsou v uvedeném předpisu rozděleny dle typu paliva a roku výroby. Objemová koncentrace CO ve spalínách je dána maximální hodnotou 500 ppm (500 mg/m³). (Pa). (Valenta, Mrousek, 2008)

Opatření k nápravě pokud není dosaženo potřebných hodnot

Co doporučit objednateli měření?

Základním předpokladem dobrého měření a tím i dosažení úspěšných výsledků je dodržení již uvedených kroků správné přípravy zdroje i vyčištění spalinové cesty. Tyto kroky jsou uvedeny v učebních textech „Příprava měření vypouštěných látek ve spalínách“ a „provozní kontrola a zkoušení spalinových cest“. Pokud i přes splnění těchto vstupních podmínek není dosaženo potřebných hodnot, následuje u zdrojů na pevná paliva opětovná důkladná kontrola čistoty a to zejména zdroje, dále pak zaměření se na kvalitu spalovaného paliva, které v těchto případech vykazuje velké odlišnosti i při dodávkách od stejného dodavatele.

Co doporučit objednateli měření pokud ani tato opatření nevedou k úspěšným výsledkům?

V případě, že ani tato opatření nevedou k úspěšným výsledkům je zapotřebí vyzvat zákazníka k provedení hlubšího posouzení provozovaného zdroje v příslušné tepelné soustavě. Často se setkáváme s velkým předimenzováním spotřebiče, což vede k velmi špatným výsledkům měření. Je také nutné přihlídnout k technické zastaralosti zdroje.

Co doporučit objednateli měření u spotřebičů na plynná a kapalná paliva?

V případě spotřebiče na plynná a kapalná paliva je zapotřebí převzat příslušného technika. Technik musí disponovat oprávněním na manipulaci s plynovými spotřebiči, mít elektro kvalifikaci v příslušném rozsahu a zaškolení k příslušnému typu kotle. Technik provede vyčištění spalovací komory a seřízení hořáku na správné parametry, případně provede i výměnu některých součástí čímž se opět pokusí dostat parametry spotřebiče na požadovanou úroveň. I zde je nutné se zabývat technickou zastaralostí spotřebiče. Provozovatelé tepelných zdrojů si často neuvědomují, že provozování technicky zastaralého zařízení nejen zvyšuje provozní nespolehlivost topné soustavy, ale i neúměrně zvyšuje spotřebu dnes již drahého paliva. (www.tzb-info.cz, online) Komu se výsledky sdělují

Protokol je nutné prokazatelně předat:

- zadavateli měření
- orgánům obce, pod jejichž působnost zadavatel měření patří

- pověřené právnické osobě, která je určena Ministerstvem životního prostředí České Republiky (MŽP ČR)

Pověřená osoba je povinná dodaná data shromažďovat, příslušně zpracovat a následně předat MŽP ČR, které tato data používá k vyhodnocení celkového zatížení životního prostředí. Osobní data jednotlivých subjektů a osob jako objednatelů musí být chráněny před zneužitím a nesmí být poskytnuty třetí osobě. Proto je zakázáno kopírování protokolů bez vědomí autorizované osoby jako autora protokolu. (Valenta, Mrousek, 2008)

OTÁZKY K ZAMYŠLENÍ

Jakým způsobem se postupuje při vyhodnocení účinnosti spalování měřeného zdroje?

2.2 PŘEDPISY TÝKAJÍCÍ SE MĚŘENÍ SPALIN

Předpisy, které definují celý postup provádění, zpracování a vyhodnocování měření malých zdrojů znečišťování jsou tyto:

- Zákon č. 86/201 Sb. Ve znění zákona č. 472/2005 sb.
- Vyhláška č. 356/2002 sb.
- Nařízení vlády č. 146/2007 Sb.

Zákon č. 86/2002 Sb. ve znění zákona č. 472/2005 Sb. určuje povinnost měřit a jaké zdroje je povinnost měřit, dále pak údaje jak často je příslušný subjekt povinnen toto měření provádět a také určuje kdo je osobou oprávněnou měření provádět.

Vyhláška č. 356/2002 Sb. Definuje seznam znečišťujících látek, způsob předávání zpráv a informací získaných měření. Z pohledu osob provádějících měření definuje podmínky jejich autorizace a zároveň definuje podmínky pro kontroly a kalibrace přístrojů, kterými je měření prováděno.

Nařízení vlády č. 146/2007 Sb. Pak stanovuje přesné hodnoty účinnosti spalování a přípustné hodnoty koncentrace oxidu uhelnatého ve spalínách a to s ohledem na typ spalovaného paliva a rok výroby příslušného spotřebiče. (Valenta, Mrousek, 2008)

OTÁZKY K ZAMYŠLENÍ

Které předpisy se vztahují k měření spalin?

SHRNUTÍ

Vyhodnocení účinnosti spalování je důležitým závěrem provedeného měření spalin. Při měření přístroj naměří některé hodnoty přímo a z těchto hodnot vypočítá tzv. dopočítávané hodnoty. Mezi těmito dopočítanými hodnotami je i komínová ztráta. Účinnost se potom stanoví jako rozdíl mezi 100% a touto komínovou ztrátou. Další dopočítanou hodnotou je přepočítaný obsah CO ve spalinách tzv. CO referenční. Účinnost a CO referenční se porovnávají se stanovenými limitními hodnotami v příslušném předpisu a pokud je splňují, provede se celkové posouzení spalovacího zařízení. Při měření se řídíme především zákonem o ochraně ovzduší, který doplňují příslušní vyhlášky a nařízení vlády. Tyto předpisy udávají podmínky pro osoby provádějící měření a pro přístroje, kterými se měří. Také stanovují limitní hodnoty emisí a účinnosti.

Test

Zpět na Obsah

SLOVNÍK

Autorizovaná osoba – osoba provádějící měření, která splňuje několik kvalifikačních předpokladů (např. živnostenské oprávnění v oboru, délku praxe, úspěšné absolvování zkoušky apod.).

Jmenovitý výkon – je největší trvalý výkon motoru, stroje, kotle atd., pro který jsou vypočteny a vyrobeny. Při tomto výkonu nemusí být dosaženo nejlepších parametrů (např. nejvyšší účinnosti).

Komínová ztráta – nevyužitá tepelná energie spalin odcházející komínem.

Spalinové hrdl – konstrukční díl určený pro spojení mezi spotřebičem paliv a kouřovodem.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Příklad vypracovaného protokolu z měření (Fiala, 2012)	8
--	---

DOPORUČENÁ LITERATURA

- 1) FIALA, J. Protokol z autorizovaného měření malých zdrojů podle zákona č. 86/2002 Sb. v platném znění. Olomouc: Kominictví Fiala, 2010.
- 2) VALENTA, Vladimír, MAROUSEK, Jaroslav. *Provádění měření účinnosti kotlů dle zákona 86/2002 Sb. – formou praktických otázek a odpovědí* [online]. 8. 12. 2008 [cit. 10. 7. 2014]. Dostupné z: <http://www.tzb-info.cz/5280-provadeni-mereni-ucinnosti-kotlu-dle-zakona-c-86-2002-sb-formou-praktickych-otazek-a-odpovedi>.

POUŽITÉ ZDROJE

- 1) FIALA, J. Protokol z autorizovaného měření malých zdrojů podle zákona č. 86/2002 Sb. V platném znění. Olomouc: Kominictví Fiala, 2012.
- 2) VALENTA, Vladimír, MAROUSEK, Jaroslav. *Provádění měření účinnosti kotlů dle zákona 86/2002 Sb. – formou praktických otázek a odpovědí* [online]. 8. 12. 2008 [cit. 10. 7. 2014]. Dostupné z: <http://www.tzb-info.cz/5280-provadeni-mereni-ucinnosti-kotlu-dle-zakona-c-86-2002-sb-formou-prakticky-otazek-a-odpovedi>.

VĚDOMOSTNÍ TESTY

TEST KE KAPITOLE 1:

- 1. Na protokoul z měření se uvádí:**
  - a) pouze naměřené a vypočtené hodnoty
  - b) pouze závěrečné posouzení
  - c) hlavička, tabulka s naměřenými hodnotami a závěrečné posouzení

- 2. V hlavičce protokolu z měření:**
  - a) je nutné uvést jméno autorizované osoby, která provádí měření
  - b) není nutné uvést jméno autorizované osoby, která provádí měření
  - c) záleží na uvážení zpracovatele protokolu z měření

- 3. V hlavičce protokolu z měření:**
  - a) je nutné uvést výrobní číslo měřeného spotřebiče
  - b) není nutné uvést výrobní číslo měřeného spotřebiče
  - c) záleží na uvážení zpracovatele protokolu z měření

- 4. Vypočtená hodnota účinnosti z měření se:**
  - a) porovná s údajem výrobce
  - a) porovná s limitními hodnotami účinnosti dle vyhlášky
  - b) neporovná s žádnou jinou hodnotou

- 5. Přepočítaná hodnota obsahu Co ve spalínách:**
  - a) porovná s údajem výrobce
  - a) s povoleným obsahem CO ve spalínách dle vyhlášky
  - b) neporovná s žádnou jinou hodnotou

Správné odpovědi

Otázka	1	2	3	4	5
Odpověď	c	a	a	b	b

[Zpět na Obsah](#)

TEST KE KAPITOLE 2:

- 1. Účinnost spalování:**
  - a) naměří se přímo při měření
  - b) dopočítá se z hodnot naměřených přímo
  - c) buď se naměří přímo, nebo se dopočítá, záleží na úvaze měřiče

- 2. Účinnost spalování se vypočítá jako:**
  - a) 100% / komínová ztráta
  - b) 100% + komínová ztráta
  - c) 100% - komínová ztráta

- 3. Kritériem pro zjištění účinnosti spalování je:**
  - a) Obsah oxidu dusného ve spalínách
  - b) obsah oxidu uhličitého ve spalínách
  - c) obsah oxidu uhelnatého ve spalínách

- 4. Výsledky měření:**
  - a) neporovnávají se s limitními hodnotami aktuálně určenými v příslušných předpisech
  - b) porovnávají se s limitními hodnotami aktuálně určenými v příslušných předpisech
  - c) posoudí měřič dle svého vlastního uvážení

- 5. Výchozím předpisem pro měření spalin je**
  - a) stavební zákon
  - b) zákon o ochraně přírody a krajiny
  - c) zákon o ochraně ovzduší

Správné odpovědi

Otázka	1	2	3	4	5
Odpověď	b	c	c	b	c

Zpět na Obsah